

PRAVO INDUSTRIJSKE SVOJINE U SISTEMU PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE U BOSNI I HERCEGOVINI

Advokatska firma „SAJIĆ“ o.d. Banja Luka
Knežopoljska br. 10, Banja Luka, BiH
tel: +387 51 227 620
fax: +387 51 227 623
mail: info@afsajic.com
www.advokatskafirmasajic.com

SADRŽAJ:

PRAVO INDUSTRIJSKE SVOJINE U SISTEMU PRAVA INTELKTUALNE SVOJINE U BOSNI I HERCEGOVINI	3
UVOD	3
ZAKONSKO REGULISANJE	
I PODJELA PRAVA INTELKTUALNE SVOJINE	4
PATENTNO PRAVO	7
- Osnovne karakteristike	7
- Postupak za priznanje patenta	9
- Zaštita patentnog prava	9
PRAVO ŽIGA	12
- Osnovne karakteristike	12
- Postupak zaštite žiga	13
- Zaštita prava žiga	15
PRAVO INDUSTRIJSKOG DIZAJNA	16
- Osnovne karakteristike	16
- Postupak zaštite industrijskog dizajna	17
- Zaštita prava industrijskog dizajna	18
PRAVO ZAŠTITE OZNAKE GEOGRAFSKOG PORIJEKLA	19
- Osnovne karakteristike	19
- Postupak zaštite oznake geografskog porijekla	20
- Zaštita prava oznake geografskog porijekla	22
PRAVO ZAŠTITE TOPOGRAFIJE INTEGRISANOG KOLA	23
- Osnovne karakteristike	23
- Postupak zaštite prava topografije integrisanog kola	24

Publikaciju pod nazivom „PRAVO INTELKTUALNE SVOJINE U BOSNI I HERCEGOVINI“ napisali su Helena Babić i Ognjen Bogdanić

PRAVO INDUSTRIJSKE SVOJINE U SISTEMU PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE U BOSNI I HERCEGOVINI

UVOD

Pravo intelektualne svojine predstavlja noviju, i na našim prostorima još uvijek ne u tolikoj mjeri razvijenu pravnu oblast koja će svoju punu primjenu i ekspanziju imati u godinama koje su ispred nas. Nastanak i razvitak prava intelektualne svojine u neraskidivoj je vezi sa ubrzanim tehnološko-tehničkim razvojem na globalnom nivou, otkrićem velikog broj pronalazaka koji su unaprijedili cjelokupno čovječanstvo. Naravno, naprijed navedeno je bilo proizvod ljudskog uma, plod neprestanog razvoja i usavršavanja ljudskih ideja koji su doveli do toga da današnje generacije uživaju u svim blagodatima i pogodnostima koje su dostupne u svijetu. Dakle, posljedica je to i konstantne ljudske potrebe za usavršavanjem, rješavanjem problema, kao i željom da pojedinci pokažu svoje lične sposobnosti, vještine i mogućnosti.

S tim u vezi, da bi se zaštitila tvorevina ljudskog uma i intelekta, osobenost koju svaki čovjek nosi u sebi, koja je morala biti ispoljena u određenom materijalnom obliku, došlo je od nastanka prava intelektualne svojine. Pravo intelektualne svojine možemo definisati kao posebna prava koja imaju autori, pronalazači i ostali nosioci prava intelektualne svojine, a sam pojam intelektualne svojine odnosi se na tvorevine ljudskog uma kao što su izumi, književna i umjetnička djela, simboli, nazivi, slike, te dizajn koji se koristi u industriji. Intelektualna svojina se sastoji od skupa ovlašćenja koja pravni poredak jedne zemlje priznaje nosiocu prava intelektualne svojine. Dakle, intelektualna svojina ne predstavlja svojinu u pravom smislu te riječi nad određenom stvari. Iz toga možemo izvesti zaključak da su dvije osnovne komponentne koje pobliže određuju pravo intelektualne svojine nematerijalni karakter predmeta zaštite, kao i ekonomska korist koju nosilac prava intelektualne svojine ostvaruje

iskorišćavanjem predmeta zaštite. Pored toga, bitno obilježje intelektualnih prava jeste da se njihovo dejstvo prostire i djeluje prema svima (erga omnes).

Oblast zaštite intelektualne svojine jeste oblast koju Bosna i Hercegovina (BiH) mora u potpunosti da uskladi sa evropskim standardima i pravilima, i to kroz harmonizaciju i usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa pravnim propisima i tekovinama Evropske unije (EU) - *acquis communautaire*. Navedeno usklađivanje važan je dio primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom, a što predstavlja jedan od osnovnih koraka koje Bosna i Hercegovina mora da učini na svom putu ka punopravnom članstvu u Evropskoj uniji.

Smatramo da Bosna i Hercegovina (BiH) ima dobru osnovu i kvalitetno zakonsko uređenje ove pravne oblasti, ali da akcenat treba staviti na dosljednu primjenu postojećih zakonskih propisa, kao i na osvještavanju i edukaciji potencijalnih nosilaca prava intelektualne svojine, kako bi isti u punoj mjeri mogli da zaštite svoja intelektualna djela.

ZAKONSKO REGULISANJE I PODJELA PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Pravo intelektualne svojine obuhvata nekoliko grana prava, koje možemo podijeliti u dvije osnovne grupe:

1. *Autorsko pravo i srodna prava*
2. *Prava industrijske svojine*

Autorsko pravo je pravo autora na njihovim djelima iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti.

Srodna prava obuhvataju prava izvođača, proizvođača fonograma, filmskih producenata, organizacija za radiodifuziju, izdavača i proizvođača baza podataka na njihovim izvođenjima, fonogramima, videogramima, emisijama i bazama podataka.

U prava industrijske svojine ubrajaju se:

- Patent
- Žig
- Industrijski dizajn
- Oznaka geografskog porijekla
- Topografija integrisanog kola

U Bosni i Hercegovini se primjenjuje niz zakona kojima se reguliše oblast prava intelektualne svojine. Radi se o zakonima koji se primjenjuju na teritoriji cijele BiH, odnosno o zakonima koji su doneseni na državnom nivou. U BiH, kada se radi o predmetnoj oblasti, na snazi se sljedeći zakoni:

- ***Zakon o autorskom i srodnim pravima BiH***, kojim se uređuje pravo autora na njihovim djelima iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti; prava izvođača, proizvođača fonograma, filmskih producenata, organizacija za radiodifuziju, izdavača i proizvođača baza podataka na njihovim izvođenjima, fonogramima, videogramima, emisijama i bazama podataka; ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava; zaštita autorskog prava i srodnih prava; kao i oblast primjene samog Zakona,
- ***Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava*** uređuje samo jedan od načina ostvarivanja ovih prava, putem kolektivnih organizacija.
- ***Zakon o patentu BiH***, kojim se uređuje pravna zaštita izuma patentom i konsenzualnim patentom, odnosno postupak za priznanje patenta i dodjelu konsenzualnog patenta,

- **Zakon o žigu BiH**, kojim se uređuje način sticanja, održavanje, sadržaj, evidencija prometa, prestanak i zaštita žiga na teritoriji Bosne i Hercegovine,
- **Zakon o industrijskom dizajnu BiH**, kojim se regulišu uslovi za zaštitu dizajna, način sticanja, održavanje, sadržaj, evidencija prometa, prestanak i zaštita industrijskog dizajna u Bosni i Hercegovini,
- **Zakon o zaštiti oznaka geografskog porijekla BiH** kojim se uređuje način sticanja, održavanje, sadržaj, prestanak i pravna zaštita oznaka geografskog porijekla u Bosni i Hercegovini,
- **Zakon o zaštiti topografije integrisanog kola BiH** kojim se uređuje topografija integrisanog kola, uslovi zaštite topografije integrisanog kola, prava njenog stvaraoca, odnosno stvaraočevog poslodavca ili lica koje je naručilo njenu izradu, kao i način i ostvarivanje tog prava.

Bosna i Hercegovina je, pored zakonskih propisa koji se primjenjuju na njenoj teritoriji, potpisnik velikog broja međunarodnih konvencija i ugovora iz oblasti prava intelektualne svojine, a koje odredbe tih konvencija i ugovora se primjenjuju u zemljama potpisnicama. Sama ideja postojanja međunarodnog prava intelektualne svojine, datira još sa kraja 19. vijeka, kada su donesene prve konvencije iz ove oblasti, čiji je osnovni cilj bio da ublaži sve nedostatke nacionalnih prava intelektualne svojine, kao i velike razlike koje su postojale između njih. Jedne od važnijih konvencija i ugovora koje je BiH potpisala i ratifikovala jesu:

- **Bernska konvencija o zaštiti književnih i umjetničkih djela iz 1886 godine,**
- **Ugovor o autorskom pravu uz 1996. godine,**
- **Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača, fonograma i radio-difuznih organizacija iz 1961. godine,**

- **Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od nedozvoljenog umnožavanja njihovih fonograma iz 1971. godine,**
- **Pariska konvencija za zaštitu industrijske svojine iz 1883. godine,**
- **Budimpeštanski sporazum o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja iz 1977. godine,**
- **Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova iz 1989. godine,**
- **Lisabonski sporazum o zaštiti oznaka porijekla i njihovom međunarodnom registrovanju iz 1958. godine,**
- **Strazburški sporazum o međunarodnoj klasifikaciji патената iz 1971. godine.**

U ovom radu detaljno smo obradili prava industrijske svojine, i to: patentno pravo, pravo žiga, pravo industrijskog dizajna, pravo zaštite oznake geografskog porijekla i pravo zaštite topografije integrisanog kola.

PATENTNO PRAVO

Osnovne karakteristike

Patentno pravo u Bosni i Hercegovini regulisano je Zakonom o patentu BiH. Patentom se priznaje svaki izum iz bilo koje oblasti tehnike koji je nov, koji ima inventivni nivo i koji se može industrijski primijeniti. Izum je nov ako nije obuhvaćen stanjem tehnike. Pod stanjem tehnike podrazumijeva se sve što je učinjeno dostupnim javnosti u svijetu, pisanim ili usmenim putem, upotrebom ili na bilo koji drugi način prije datuma podnošenja prijave patenta. U stanje tehnike uključen je i sadržaj svih prijava патената koje imaju učinak u Bosni i Hercegovini, onakvih kako su podnesene, na način predviđen Zakonom o patentu. Smatra se da izum ima inventivni nivo ako rješenje određenog problema za stručnjaka iz odgovarajuće oblasti ne proizlazi na očigledan način iz stanja tehnike. Smatra se da je izum industrijski primjenjiv ako je predmet izuma tehnički

izvodljiv i ako se može proizvesti ili upotrijebiti u bilo kojoj oblasti industrije, uključujući i poljoprivredu.

Patent se priznaje i za izum koji se odnosi na: 1) proizvod koji se sastoji od biološkog materijala ili koji sadrži biološki materijal, 2) postupak kojim je taj biološki materijal proizveden, prerađen ili upotrijebljen, 3) biološki materijal izolovan iz prirodne okoline ili proizveden tehničkim postupkom čak i ako se ranije nalazio u prirodi.

Zakon o patentu je posebno regulisao šta se ne smatra izumom, i u tu grupu spadaju:

- otkrića, naučne teorije i matematičke metode,
- estetske tvorevine,
- planovi, pravila i metode za izvođenje umnih aktivnosti, igara ili privrednih aktivnosti,
- programi kompjutera,
- prezentacija informacija definisana samim sadržajem tih informacija.

Takođe, Zakon o patentu je propisao da patent ne može biti priznat za:

- izume životinjskih pasmina i biljnih sorti i bitno bioloških postupaka za dobijanje biljaka ili životinja, osim izuma nebioloških i mikrobioloških postupaka i proizvoda dobijenih tim postupcima, pri čemu se pod mikrobiološkim postupkom podrazumijeva bilo koji postupak koji uključuje ili koji se provodi na mikrobiološkom materijalu ili čiji je proizvod mikrobiološki materijal,
- ljudsko tijelo, razne stepene njegovog oblikovanja i razvoja ili jednostavno otkriće jednog od njegovih elemenata, uključujući sekvencu ili djelimičnu sekvencu gena,
- izume koji se odnose na dijagnostičke ili hirurške postupke ili postupke liječenja koji se primjenjuju direktno na ljudskom ili

životinjskom tijelu, osim proizvoda, posebno materija i smjesa koje se primjenjuju u navedenim postupcima.

Postupak za priznanje patenta

Postupak za sticanje, održavanje, prestanak i evidenciju prometa patenta i konsenzualnog patenta vodi Institut za intelektualnu svojinu Bosne i Hercegovine. Institut vodi Registar prijave patenata i Registar patenata. Postupak za priznanje patenta karakteriše načelo formalnosti. Sam postupak priznanja patenta je upravni postupak koji se odvija pred Institutom za intelektualnu svojinu, koji svojom odlukom odlučuje o ispunjenosti uslova za priznanje patenta. Što se tiče lica koja imaju pravo da na zaštitu izuma, legitimisan za podnošenje prijave je izumitelj koji predstavlja lice koje je stvorilo izum svojim stvaralačkim radom. Pravo na zaštitu izuma pripada izumitelju ili njegovom pravnom sljedniku. Ako je izum nastao zajedničkim radom više izumitelja, pravo na patent pripada svim izumiteljima.

Postupak priznanja patenta odvija se u nekoliko faza:

- podnošenje prijave Institutu
- formalno ispitivanje prijave u Institutu,
- objavljivanje prijave patenta u „Službenom glasniku“ Instituta ,
- zahtjev podnosioca Institutu o vrsti ispitivanja patentne prijave. Podnosilac prijave patenta, u roku od šest mjeseci od datuma objavljivanja prijave patenta u „Službenom glasniku“, podnosi zahtjev za priznanje patenta provođenjem postupka potpunog ispitivanja prijave patenta u Institutu, ili priznanje patenta na osnovu prihvaćenih podnesenih rezultata potpunog ispitivanja prijave patenta od nekog drugog organa ili odgodu provođenja postupka potpunog ispitivanja prijave patenta i dodjelu konsenzualnog patenta.
- ispitivanje zahtjeva za zaštitu patenta u Institutu,
- donošenje rješenja o priznanju patenta u Institutu,

- objavljivanje patenta u „Službenom glasniku“ Instituta.

Nakon provedenog postupka po prijavi, podatak o priznatom patentu, odnosno dodijeljenom konsenzualnom patentu objavljuje se u „Službenom glasniku“ Instituta. Rješenje o priznanju patenta, odnosno dodjeli konsenzualnog patenta ima učinak od datuma objavljivanja podatka o priznatom patentu, odnosno dodjeli konsenzualnog patenta.

Patent traje 20 godina, računajući od datuma podnošenja prijave patenta. Konsenzualni patent traje deset godina, računajući od datuma podnošenja prijave. Patent i konsenzualni patent razlikuju se prema vremenu trajanja i postupku po prijavi. Dakle, patent traje 20, a konsenzualni patent 10 godina od dana podnošenja prijave, dok se kod prijave po konsenzualnom patentu ne provodi se potpuni postupak ispitivanja uslova za priznanje. Neprovođenjem potpunog ispitivanja pojednostavljuje se postupak dodjele patenta i smanjuju prateći troškovi.

Zaštita patentnog prava

Lice čija su prava, prema Zakonu o patentu povrijeđena može tražiti zaštitu tih prava i naknadu štete od povredioca tih prava prema opštim pravilima o naknadi štete. Jednaku zaštitu može tražiti ovlaštenik kada prijeti stvarna opasnost da će njegova prava iz Zakona biti povrijeđena. Ako je više lica ovlašteno da traži zaštitu prava, svako od njih može tražiti zaštitu tog prava u cjelini.

Ako je isključivo pravo povrijeđeno, nosilac tog prava tužbom može zahtijevati:

- utvrđivanje učinjene povrede,
- zabranu daljnjeg vršenja učinjene povrede i budućih sličnih povreda prestankom ili suzdržavanjem od radnji koje to pravo vrijeđaju,
- uklanjanje stanja nastalog povredom prava,

- povlačenje predmeta povrede iz privrednih tokova uz uvažavanje interesa trećih savjesnih lica,
- potpuno uklanjanje predmeta povrede iz privrednih tokova,
- uništavanje predmeta povrede,
- uništenje sredstava koja su isključivo ili u pretežnoj mjeri namijenjena ili se upotrebljavaju za činjene povreda i koja su u vlasništvu povredilaca,
- prepuštanje predmeta povrede nosiocu prava uz naknadu troškova proizvodnje,
- objavljivanje presude o trošku tuženog,
- naknadu imovinske štete i opravdanih troškova postupka.

Nosilac konsenzualnog patenta prije podnošenja tužbe mora raspolagati dokazom da je podnio zahtjev za priznanje patenta provođenjem postupka potpunog ispitivanja prijave patenta. Prilikom odlučivanja o zahtjevima, sud će uzimati u obzir sve okolnosti slučaja, naročito srazmjer između težine učinjene povrede i zahtjeva, kao i interes ovlaštenika za osiguravanje efektivne zaštite prava. U postupku protiv lica čije su usluge bile upotrijebljene za povredu prava, a postojanje te povrede već je pravosnažno ustanovljeno u postupku prema trećem licu, pretpostavlja se da povreda prava postoji.

Tužba se može podnijeti u roku od tri godine od dana saznanja za povredu i povredioca, ali ne poslije isteka roka od pet godina od dana učinjene povrede. U pogledu tereta dokazivanja, ukoliko je predmet povrede patentom zaštićeni postupak za proizvodnju nove materije, smatrat će se, dok se suprotno ne dokaže, da je svaka jednaka materija ili materija jednakog sastava proizvedena zaštićenim postupkom. Predlagač može da u toku postupka predloži privremene mjere ili mjere obezbjeđenja dokaza. Teret dokazivanja pada na tuženog koji takvu supstancu ili kompoziciju proizvodi. Ovaj postupak po svojoj prirodi je hitan postupak.

PRAVO ŽIGA

Osnovne karakteristike

Pravo žiga u Bosni i Hercegovini regulisano je Zakonom o žigu BiH. U smislu Zakona, žig je pravo kojim se štiti znak koji u privrednom prometu služi za razlikovanje robe, odnosno usluga jednog fizičkog ili pravnog lica od iste ili slične robe, odnosno usluga drugog fizičkog ili pravnog lica. Znakovi koji mogu biti zaštićeni žigom su posebno: riječi, slova, brojevi, slogani, kratice, grafički prikazi, kombinacije boja i njihovih nijansi, trodimenzionalni oblici, ambalaža za proizvode pod uslovom da su distinktivni, kao i kombinacije svih navedenih znakova. Žigom se ne smatraju pečat, štambilj i punca (službeni znak za obilježavanje dragocenih metala, mjera i sl.).

Zakon je propisao tri vrste žiga, i to individualni žig, kolektivni žig i žig garancije. **Individualni žig** je žig jednog fizičkog ili pravnog lica koji služi za razlikovanje jedne ili više vrsta robe ili usluga tog lica od istih ili sličnih vrsta robe ili usluga drugih učesnika u privrednom prometu. **Kolektivni žig** je žig pravnog lica koje predstavlja određeni oblik udruživanja proizvođača ili davalaca usluga, koji imaju pravo da koriste članovi tog udruženja. Korisnik kolektivnog žiga ima pravo da koristi taj žig samo na način predviđen opštim aktom o kolektivnom žigu. **Žig garancije** je žig koji koristi više lica pod nadzorom nosioca žiga, a koji služi kao garancija kvaliteta, geografskog porijekla, načina proizvodnje ili drugih zajedničkih obilježja robe ili usluge tih lica. Nosilac registrovanog žiga ili podnosilac prijave za priznanje žiga može biti domaće ili strano fizičko ili pravno lice pod uslovima propisanim Zakonom o žigu. Strana fizička i pravna lica u pogledu zaštite znaka žigom u BiH uživaju ista prava kao i domaća fizička i pravna lica, ako to proizilazi iz međunarodnih ugovora ili konvencija kojima je pristupila ili ih je ratifikovala BiH.

Postupak zaštite žiga

Postupak se pokreće podnošenjem prijave za priznanje žiga Institutu za intelektualnu svojinu BiH. Potrebno je dostaviti popunjen zahtjev za priznanje žiga, prateću dokumentaciju i dokaz o uplati troškova. Prijava se podnosi u pisanoj formi, direktno ili poštom, telefaksom ili na službeni e-mail Instituta pod uslovom da se u roku od osam dana od njenog prijema u Institut ista dostavi u pisanom obliku.

Prijava za priznanje individualnog žiga sadrži:

- zahtjev za priznanje samo jednog žiga koji se odnosi na jednu ili više vrsta roba/usluga,
- znak koji podnosilac prijave želi zaštititi žigom,
- spisak roba/usluga na koje se znak odnosi, koji mora biti sastavljen prema Međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga utvrđen Ničanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova.

Prijava za priznanje kolektivnog žiga sadrži pored naprijed navedenih dokumenata i:

- opšti akt o kolektivnom žigu koji mora da sadrži: podatke o podnosiocu prijave/licu ovlaštenom da ga predstavlja; odredbe o izgledu znaka i robi/uslugama na koje se znak odnosi; odredbe ko ima pravo na korištenje kolektivnog žiga i pod kojim uslovima; odredbe o pravima i obavezama korisnika kolektivnog žiga u slučaju povrede žiga; odredbe o mjerama i posljedicama u slučaju nepridržavanja odredbi opšteg akta.

Prijava za priznanje žiga garancije sadrži pored svih naprijed navedenih dokumenta i:

- opšti akt o žigu garancije koji mora da sadrži odredbe o: zajedničkim karakteristikama roba/usluga koje se garantiraju

žigom garancije; nadzoru nad korištenjem žiga garancije od njegovog nosioca.

Rješenje o priznanju žiga s propisanim podacima upisuje se u Registar žigova. Nakon toga, registrovani žig s propisanim podacima objavljuje se u „Službenom glasniku“ Instituta.

Nakon upisivanja prava žiga u Registar žigova, nosilac žiga ima pravo drugim licima zabraniti da neovlašteno koriste:

- znak koji je istovjetan njegovom žigu u odnosu na robu ili usluge koje su istovjetne robi ili uslugama za koje je žig registrovan,
- znak koji je istovjetan ili sličan njegovom žigu u odnosu na robe ili usluge koje su iste ili slične robi ili uslugama za koje je žig registrovan ako postoji vjerovatnoća da javnost može biti dovedena u zabludu, što uključuje vjerovatnoću dovođenja u vezu s tim znakom i žigom,
- znak koji je istovjetan ili sličan njegovom žigu u odnosu na robe ili usluge koje nisu slične onima za koje je žig registrovan kada taj žig ima ugled u BiH i kada korištenje tog znaka bez opravdanog razloga nelojalno koristi distinktivni karakter ili ugled žiga ili im nanosi štetu (čuvani žig).

Žig traje deset godina, računajući od datuma podnošenja prijave, s tim što se uz plaćanje takse i troškova postupka njegovo važenje može produžavati neograničen broj puta. Žig se stiče upisom u Registar žigova, a važi od datuma podnošenja prijave.

Što se tiče prestanka, žig prestaje istekom roka od deset godina za koji su plaćeni taksa i troškovi postupka, ako se njegovo važenje ne produži. Žig prestaje i prije isteka roka od 10 godina:

- ako se nosilac žiga odrekne svog prava - narednog dana od dana predaje Institutu izjave o odricanju,
- na osnovu sudske odluke, odnosno odluke Instituta, u slučajevima predviđenim Zakonom,

- ako je prestalo pravno lice, odnosno ako je umrlo fizičko lice koje je nosilac žiga - danom prestanka, odnosno smrti, osim ako je žig prešao na pravne sljednike tog lica.

Kolektivni žig i žig garancije prestaju važiti i ako Institut tokom ispitivanja izmjena opšteg akta o kolektivnom žigu, odnosno o žigu garancije, utvrdi da nisu ispunjeni zakonom propisani uslovi.

Zaštita prava žiga

Tužbu zbog povrede žiga, odnosno prava iz prijave može podnijeti nosilac žiga, podnosilac prijave, sticatelj isključive licence, korisnik kolektivnog žiga uz saglasnost nosioca kolektivnog žiga i korisnik žiga garancije uz saglasnost nosioca žiga garancije. Tužba zbog povrede žiga, odnosno povrede prava iz prijave, može se podnijeti u roku od tri godine od dana kada je tužilac saznao za povredu i učinioca, a najkasnije u roku od pet godina od dana kad je povreda prvi put učinjena. U slučaju povrede žiga ili prava iz prijave žiga ako žig bude priznat, tužilac može tužbom da zahtijeva:

- utvrđivanje povrede prava,
- zabranu daljeg vršenja učinjene povrede i budućih sličnih povreda prestankom ili uzdržavanjem od radnji koje to pravo povređuju,
- uklanjanje stanja nastalog povredom prava,
- povlačenje predmeta povrede iz privrednih tokova uz uvažavanje interesa trećih savjesnih lica,
- potpuno uklanjanje predmeta povrede iz privrednih tokova,
- uništenje predmeta kojima je izvršena povreda prava,
- uništenje sredstava koja su isključivo ili u pretežnoj mjeri namijenjena ili se upotrebljavaju za činjenje povreda i koja su vlasništvo povredilaca,
- prepuštanje predmeta povrede nosiocu prava uz naknadu troškova proizvodnje,
- naknadu imovinske štete i opravdanih troškova postupka,
- objavljivanje presude o trošku tuženog.

Pri odlučivanju o zahtjevima, sud je dužan da uzme u obzir sve okolnosti slučaja, naročito srazmjer između težine učinjene povrede i zahtjeva, kao i interes ovlaštenog lica za osiguravanje efektivne zaštite prava. Predlagač može da u toku postupka predloži privremene mjere ili mjere obezbjeđenja dokaza.

PRAVO INDUSTRIJSKOG DIZAJNA

Osnovne karakteristike

Nastanak prava zaštite industrijskog dizajna leži u potrebi da se zaštititi estetski oblik robe, po kojoj se ta roba po svojim specifičnim karakteristikama razlikuje od iste vrste robe drugog pravnog lica. Ova oblast je u Bosni i Hercegovini regulisana Zakon o industrijskom dizajnu BiH. U smislu navedenog Zakona, industrijski dizajn je isključivo pravo na vanjski izgled proizvoda. S tim u vezi, vanjski izgled proizvoda je ukupan vizuelni utisak koji proizvod ostavlja na informisanog potrošača ili korisnika, dok dizajn predstavlja trodimenzionalni ili dvodimenzionalni vanjski izgled cijelog proizvoda, ili njegovog dijela, koji je određen njegovim vizuelnim karakteristikama, posebno linijama, konturama, bojama, oblikom, teksturom i/ili materijalima od kojih je proizvod sačinjen, ili kojima je ukrašen, kao i njihovom kombinacijom.

Da bi se zaštitio, dizajn treba da bude pogodan za industrijsku ili zanatsku proizvodnju, i da je po svojoj prirodi:

- **Nov** - identičan dizajn nije postao dostupan javnosti bilo gdje u svijetu prije dana podnošenja prijave za priznanje industrijskoga dizajna za taj dizajn ili ako nema ranije podnesene prijave za priznanje istovjetnog industrijskoga dizajna; dizajni se međusobno razlikuju u bitnim detaljima,

- **Ima individualan karakter** - ukupan vizuelni utisak koji ostavlja na informisanog korisnika razlikuje se od utiska koji na tog korisnika ostavlja bilo koji drugi dizajn.

Postupak zaštite industrijskog dizajna

Postupak se pokreće podnošenjem prijave za priznanje industrijskog dizajna Institutu za intelektualnu svojinu BiH, što predstavlja poseban upravni postupak. Potrebno je dostaviti popunjen zahtjev za priznanje industrijskog dizajna, prateću dokumentaciju i dokaz o uplati pratećih troškova. Prijava se podnosi u pisanoj formi, direktno ili poštom, telefaksom ili na službeni e-mail Instituta pod uslovom da se u roku od osam dana od njenog prijema u Institut dostavi u pisanom obliku.

Prijava za priznanje industrijskog dizajna sadrži:

- Zahtjev za priznanje industrijskog dizajna. Jedna prijava može da sadrži zahtjev za priznanje jednog ili više dizajna (do 100) koji pripadaju istom razredu Međunarodne klasifikacije za industrijski dizajn,
- Dvodimenzionalni prikaz dizajna koji podnosilac prijave želi zaštititi. Detalji vanjskog izgleda moraju omogućiti određivanje obima novosti i individualnog karaktera dizajna,
- Opis dizajna je fakultativni dio prijave, koji može imati maksimalno 150 riječi. Opis se mora odnositi samo na vanjski izgled predmeta zaštite, a ne na njegove funkcionalne i tehničke karakteristike.

Rješenje o priznanju industrijskog dizajna s propisanim podacima upisuje se u Registar industrijskog dizajna. Datum upisivanja rješenja o priznanju industrijskog dizajna u Registar industrijskog dizajna je datum rješenja o priznanju industrijskog dizajna. Registrovani industrijski dizajn s propisanim podacima objavljuje se u „Službenom glasniku“ Instituta. Industrijski dizajn stiče se upisivanjem u Registar industrijskog dizajna i

važi pet godina od dana podnošenja prijave, s tim da se može još četiri puta produžiti za isti period.

Industrijski dizajn prestaje istekom roka od pet godina za koji su plaćeni taksa i troškovi postupka ako se njegovo važenje ne produži. Industrijski dizajn prestaje i prije isteka roka od pet godina u sljedećim slučajevima:

- ako se nosilac industrijskog dizajna odrekne svog ,
- na osnovu sudske odluke, odnosno odluke Instituta,
- ako je prestalo da postoji pravno lice, odnosno ako je umrlo fizičko lice koje je nosilac industrijskog dizajna, osim ako je industrijski dizajn prešao na pravne sljednike tog lica, na zahtjev zainteresovanog lica.

Zaštita prava industrijskog dizajna

U slučaju povrede registrovanog industrijskog dizajna ili prava iz prijave industrijskog dizajna ako industrijski dizajn bude priznat, nosilac industrijskog dizajna može tužbom da zahtijeva:

- utvrđivanje povrede prava,
- zabranu daljnjeg vršenja učinjene povrede i budućih sličnih povreda prestankom ili uzdržavanjem od radnji koje to pravo povređuje,
- uklanjanje stanja nastalog povredom prava,
- povlačenje predmeta povrede iz privrednih tokova, uz uvažavanje interesa trećih savjesnih lica,
- potpuno uklanjanje predmeta povrede iz privrednih tokova,
- uništenje predmeta kojima je izvršena povreda prava,
- uništenje sredstava koja su isključivo ili u pretežnoj mjeri namijenjena ili se upotrebljavaju za činjene povreda i koja su vlasništvo povredilaca,

- prepuštanje predmeta povrede nosiocu prava uz naknadu troškova proizvodnje,
- naknadu imovinske štete i opravdanih troškova postupka,
- naknadu moralne štete nanesene autoru,
- objavljivanje presude o trošku tuženog.

Pri odlučivanju o zahtjevima, sud je dužan da uzme u obzir sve okolnosti slučaja, naročito srazmjer između težine učinjene povrede i zahtjeva, kao i interes ovlaštenog lica za osiguravanje efektivne zaštite prava. Tužba zbog povrede registrovanog industrijskog dizajna, odnosno povrede prava iz prijave može se podnijeti u roku od tri godine od dana kada je tužilac saznao za povredu i učinioca, a najkasnije u roku od pet godina od dana kad je povreda prvi put učinjena. Predlagač može da u toku postupka predloži privremene mjere ili mjere obezbjeđenja dokaza.

PRAVO ZAŠTITE OZNAKE GEOGRAFSKOG PORIJEKLA

Osnovne karakteristike

Oznaka geografskog porijekla je svaka oznaka kojom se neka zemlja ili mjesto koje se u njoj nalazi, direktno ili indirektno, označava kao zemlja ili mjesto geografskog porijekla proizvoda. Oznaka geografskog porijekla upotrebljava se za obilježavanje prirodnih, poljoprivrednih, industrijskih, zanatskih i proizvoda domaće radinosti. Ime porijekla je geografski naziv zemlje, regiona ili lokaliteta koji služi da označi proizvod koji odatle potiče, čiji su kvalitet i posebna svojstva isključivo ili bitno uslovljena geografskom sredinom, koja obuhvata prirodne i ljudske faktore i čija se proizvodnja, prerada i priprema u cjelini odvijaju na određenom ograničenom području. Geografska oznaka je oznaka koja identifikuje određenu robu kao robu porijeklom s teritorije određene zemlje, regiona ili lokaliteta sa te teritorije, gdje se određeni kvalitet, reputacija ili druge karakteristike robe suštinski mogu pripisati njenom geografskom porijeklu.

Generički naziv je onaj geografski naziv koji je, iako se odnosi na geografsko mjesto na kojem je proizvod prvobitno nastao ili je stavljen na tržište, u uobičajenom govoru izgubio svoje geografsko značenje i postao opšti naziv tog proizvoda. Ako su nazivi dvaju ili više mjesta odakle proizvod potiče identični ili gotovo identični u pisanom ili izgovorenom obliku (homonimni nazivi), zaštita takvih geografskih naziva priznaje se svim zainteresiranim licima koja ispunjavaju uslove propisane Zakonom. Priznanje se vrši na osnovu principa pravednog i ravnopravnog tretiranja proizvođača na tržištu i istinitog obavještanja potrošača, osim kada to može da izazove zabunu u javnosti o tačnom geografskom porijeklu proizvoda. Proizvod se može izuzetno zaštititi imenom porijekla ili geografskom oznakom ako ima dokazano tradicionalno obilježje, visoku reputaciju i dobro je poznat, te kada sirovina za proizvodnju tog proizvoda potiče s područja različitog ili šireg od područja prerade, ako je područje proizvodnje sirovine ograničeno i ako postoje posebni uslovi za proizvodnju te sirovine, kao i sistem inspekcijske kontrole koji osigurava nadzor nad ispunjenjem posebnih uslova.

Oznaku geografskog porijekla čini i naziv koji nije administrativni geografski naziv određene zemlje, regiona ili lokaliteta, koji je dugom upotrebom u prometu postao opštepoznat kao tradicionalni naziv proizvoda koji potiče s tog područja, ili je u pitanju istorijski naziv tog područja.

Postupak zaštite oznake geografskog porijekla

Postupak za registraciju geografske oznake porijekla pokreće se podnošenjem odgovarajuće prijave Institutu za intelektualnu svojinu Bosne i Hercegovine. Prijava geografske oznake porijekla može se podnositi samo na jednu oznaku ili ime geografskog područja i samo na jednu vrstu proizvoda. Prijavu za registraciju imena porijekla ili geografske oznake mogu podnijeti:

- domaća fizička ili pravna lica koja na određenom geografskom području proizvode proizvode koji se označavaju nazivom tog geografskog područja,
- udruženja, privredne komore, udruženja potrošača, opštinski, kantonalni, entitetski i državni organi zainteresovani za zaštitu imena porijekla, odnosno geografske oznake u okviru svojih aktivnosti,
- strana fizička ili pravna lica, odnosno strana udruženja, ako je ime porijekla, odnosno geografska oznaka priznata u zemlji porijekla, kada to proizlazi iz međunarodnih ugovora.

Potrebno je dostaviti popunjen zahtjev za priznanje geografske oznake porijekla, prateću dokumentaciju i dokaz o uplati troškova. Prijava se podnosi u pisanom obliku, direktno ili putem pošte, kao i faksom pod uslovom da se u roku od osam dana od njezinog podnošenja Institutu ona dostavi u odgovarajućem broju primjeraka.

Bitni dijelovi prijave imena porijekla ili geografske oznake su: zahtjev za registraciju imena porijekla ili geografske oznake, opis geografskog područja, podaci o specifičnim karakteristikama proizvoda.

Postupak za priznanje statusa ovlaštenog korisnika imena porijekla ili geografske oznake pokreće se prijavom za priznanje njihovog statusa. Prijavu mogu podnijeti fizičke ili pravne osobe, kao i njihova udruženja, koje na određenom geografskom području proizvode one proizvode na koje se odnosi registrovana ili prijavljena geografska oznaka porijekla. Za podnošenje prijave plaćaju se propisana taksa i troškovi postupka.

Prijava za priznanje ovlaštenog korisnika sadrži:

- zahtjev za priznanje statusa ovlaštenog korisnika imena porijekla ili geografske oznake,

- dokaz o obavljanju određene djelatnosti na određenom geografskom području -
- dokaz o izvršenoj kontroli posebnih svojstava proizvoda od ovlaštene akreditovane organizacije navedene u prijavi imena porijekla. Ova isprava važi jednu godinu od dana izdavanja.

Status ovlaštenog korisnika imena porijekla ili geografske oznake traje tri godine od dana upisivanja priznatog statusa u Registar ovlaštenih korisnika imena porijekla ili geografske oznake. Status ovlaštenog korisnika imena porijekla ili geografske oznake može, na zahtjev ovlaštenog korisnika, uz podnošenje dokaza o ispunjavanju uslova propisanih zakonom i plaćenju taksi i troškovima postupka, biti obnovljen neograničen broj puta, sve dok traje odgovarajuća geografske oznaka porijekla.

Zaštita prava oznake geografskog porijekla

U slučaju povrede registrovanog imena porijekla ili registrovane geografske oznake, tužilac može tužbom zahtijevati:

- utvrđivanje povrede prava,
- zabranu daljnjeg vršenja učinjene povrede i budućih sličnih povreda prestankom ili suzdržavanjem od radnji koje to pravo povređuju,
- uklanjanje stanja nastalog povredom prava,
- povlačenje predmeta povrede iz privrednih tokova uz uvažavanje interesa trećih savjesnih lica,
- potpuno uklanjanje predmeta povrede iz privrednih tokova,
- uništenje predmeta kojima je izvršena povreda prava,
- uništenje sredstava koja su isključivo ili u pretežnoj mjeri namijenjena ili se upotrebljavaju za činjenje povreda i koja su vlasništvo povredilaca,

- prepuštanje predmeta povrede nosiocu prava uz naknadu troškova proizvodnje,
- naknadu imovinske štete i opravdanih troškova postupka,
- objavljivanje presude o trošku tuženog.

Pri odlučivanju o zahtjevima, sud je dužan uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, naročito srazmjer između težine učinjene povrede i zahtjeva, kao i interes ovlaštenog lica da se osigura efektivna zaštita prava. U postupku protiv lica čije su usluge bile upotrijebljene za povredu prava, a postojanje te povrede već je pravosnažno ustanovljeno u postupku prema trećem licu, pretpostavlja se da povreda prava postoji. Tužbu zbog povrede imena porijekla ili geografske oznake mogu podnijeti: lice koje je ustanovilo ime porijekla ili geografsku oznaku, ovlašteni korisnik imena porijekla ili geografske oznake, udruženje potrošača i pravobranilac BiH. Tužba zbog povrede registrovanog imena porijekla ili geografske oznake može se podnijeti u roku od tri godine od dana kada je tužilac saznao za povredu i učinio, a najkasnije u roku od pet godina od dana kad je povreda prvi put učinjena. Predlagač može da u toku postupka predloži privremene mjere ili mjere obezbjeđenja dokaza.

PRAVO ZAŠTITE TOPOGRAFIJE INTEGRISANOG KOLA

Osnovne karakteristike

U konkretnom slučaju radi se o relativno novom obliku zaštite industrijske svojine, što je u neodvojivoj vezi sa ubrzanim razvojem digitalne elektronike. Predmetna oblast uređena je Zakonom o zaštiti topografije integrisanog kola BiH. Integrisano kolo, jeste gotov proizvod ili međuproizvod namijenjen za obavljanje određene elektronske funkcije, koji se sastoji od komada materijala koji uključuje jedan ili više povezanih slojeva sačinjenih od integrisanih elemenata, od kojih je bar jedan element aktivan. Topografija integrisanog kola, jeste skup povezanih slika, zabilježenih ili kodiranih na bilo koji način, koje predstavljaju

trodimenzionalnu matricu slojeva od kojih je integrisano kolo sastavljeno, pri čemu svaka slika sadrži cjelinu ili dio matrice poluprovodničkog proizvoda u svakoj fazi njegove proizvodnje.

Predmet zaštite ne predstavlja bilo koji koncept, postupak, sistem, tehnologija ili informacija koja je opredmećena u topografiji. Predmet zaštite je topografija koja je izvorna, u smislu da predstavlja rezultat intelektualnog napora svog stvaraoca i da u vrijeme nastanka nije bila uobičajena među stvaraocima topografija i proizvođačima integrisanih kola.

Zaštita topografije može se tražiti u roku od dvije godine od datuma njene prve komercijalne upotrebe bilo gdje u svijetu. Ako topografija nije komercijalno upotrijebljena bilo gdje u svijetu, zaštita topografije može se tražiti u roku od 15 godina od dana njenog nastanka. Pravo na zaštitu topografije ima njen stvaralac, odnosno njegov pravni sljednik. Ako je topografiju kreiralo više stvaralaca, njima pripada zajedničko pravo na zaštitu.

Postupak zaštite prava topografije integrisanog kola

Postupak za zaštitu topografije vodi Institut za intelektualnu svojinu Bosne i Hercegovine. Postupak za zaštitu topografije pokreće se podnošenjem Institutu prijave za zaštitu topografije. Za svaku topografiju podnosi se posebna prijava. Institut ne provjerava da li podnosilac prijave ima pravo na podnošenje prijave. Prijava mora da sadrži zahtjev za priznanje prava zaštite topografije i pripadajuće priloge.

Zahtjev za priznanje prava zaštite topografije sadrži:

- naziv topografije ili bliže označenje područja topografije,
- podatke o podnosiocu prijave,
- podatke o zastupniku podnosioca prijave, ako postoji,
- datum podnošenja prijave,

- datum nastanka topografije, ako topografija nije bila komercijalno upotrijebljena, ili datum i mjesto kada je topografija prvi put komercijalno upotrijebljena bilo gdje u svijetu.

Uz zahtjev za priznanje prava zaštite topografije podnose se sljedeći prilozi: opis topografije s podacima koji definišu elektronsku funkciju koju obavlja integrisano kolo izrađeno prema topografiji; grafički prikaz ili prikaz topografije u drugom odgovarajućem obliku kojim se topografija identifikuje, posebno nacrt ili fotografije planova za izradu integrisanog kola prema topografiji za koju se traži zaštita; primjerak integrisanog kola proizvedenog prema topografiji za koju se traži zaštita, ako je integrisano kolo komercijalno upotrijebljeno; dokaz o komercijalnoj upotrebi topografije, ako je topografija komercijalno upotrijebljena.

Ako Institut nakon provedenog postupka ispitivanja prijave utvrdi da su ispunjeni uslovi za priznanje prava, donijet će rješenje o priznanju prava zaštite topografije. Priznato pravo zaštite topografije upisuje se u Registar prava zaštite topografije, koji u elektronskoj formi vodi Institut. Po izvršenom upisu u Registar prava zaštite topografije, nosiocu prava izdaje se isprava o pravu zaštite topografije. Podaci iz Registra prava zaštite topografije objavljuju se u "Službenom glasniku" Instituta.

Rok trajanja prava zaštite topografije počinje od priznatog datuma podnošenja prijave za registraciju topografije ili od dana prve komercijalne upotrebe topografije bilo gdje u svijetu, zavisno od toga koji je dan raniji. Isključivo pravo zaštite topografije prestaje istekom kalendarske godine u kojoj se navršava deset godina od dana početka naprijed navedenog roka. Treba napomenuti da pravo zaštite topografije može biti, u cjelini ili djelimično, predmet prijenosa na osnovu ugovora o prijenosu ili na osnovu nasljeđivanja.

Odredbe Zakona o patentu kojima se uređuju: ovlaštenja za zastupanje, postupak za proglašavanje ništavim rješenja o priznanju prava,

podnošenje žalbe Komisiji za žalbe, postupak povodom žalbe, prestanak prava zaloga, izvršenje, stečaj, građanskopravna zaštita prava i carinske mjere primjenjuju se na odgovarajući način na topografije koje su predmet zaštite prema Zakonu o zaštiti topografije integrisanog kola.

HELENA BABIĆ

advokat

Diplomirala je na Pravnom fakultetu u Banjaluci 2008. godine. U Advokatskoj firmi Sajić zaposlena je od 2011. godine kao advokatski pripravnik. U Imenik advokata Advokatske komore Republike Srpske upisana je 2015.godine. Član je Advokatske komore Republike Srpske.

Jezik: engleski

E-mail: helenaj@afsajic.com

Telefon: 051/227-624, 051/227-620

OGNJEN BOGDANIĆ

advokatski pripravnik

Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Banjaluci 2014. god. U Advokatskoj firmi Sajić zaposlen je od 2015. godine kao adv. pripravnik.

Jezik: engleski

E-mail: ognjen@afsajic.com

Telefon: 051/223-635, 051/227-620

Advokatska firma "Sajić" je ortačko društvo Banja Luka osnovano 2003.godine sa sjedištem u Banja Luci.

Bavimo se pretežno građanskim i privrednim pravom. Pružamo pravne savjete iz različitih oblasti prava, zastupamo klijente pred svim sudovima i državnim institucijama u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, učestvujemo u pregovorima sa stranim i domaćim pravnim i fizičkim licima, dajemo mišljenje i preporuke u vezi sa primjenom propisa, i sl.

Naš tim broji 20 zaposlenih, od čega je 6 advokata. Svako od nas se specijalizuje za samo nekoliko užih pravnih oblasti, što nam omogućava da našim klijentima pružimo vrlo kvalitetnu, profesionalnu uslugu.

Advokatska firma „SAJIĆ“ o.d. Banja Luka, maj 2016.godine

